

Juridiskā komiteja

2020/2216(INI)

25.2.2021

ATZINUMS

Sniegusi Juridiskā komiteja

Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komitejai

par Eiropas digitālās nākotnes veidošanu: šķēršļu novēršana digitālā vienotā tirgus darbībā un mākslīgā intelekta izmantošanas uzlabošana Eiropas patērētājiem
(2020/2216(INI))

Atzinuma sagatavotāja (*): *Marion Walsmann*

(*): Iesaistītā komiteja — Reglamenta 57. pants

PA_NonLeg

IEROSINĀJUMI

Juridiskā komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komiteju rezolūcijas priekšlikumā, ko tā pieņems, iekļaut šādus ierosinājumus:

Vispārīgi

1. uzsver, cik svarīgs ir pilnībā funkcionējošs digitālais vienotais tirgus, un pozitīvo ietekmi, kāda MI, robotikas un saistīto tehnoloģiju izmantošanai var būt uz mūsu tirgiem un sabiedrību, jo tie var efektīvi risināt sabiedrības problēmas, kā tas jo īpaši pierādījās Covid-19 pandēmijas laikā; tomēr uzskata, ka sociālekonomiskajai, juridiskajai un ētiskajai ietekmei atbilstoši ES vērtībām ir jāpievēršas ar rūpību, lai nodrošinātu juridisko skaidrību patērētājiem un uzņēmumiem;
2. uzskata, ka ir jāpalīdz MVU, jaunuzņēmumiem un augošiem uzņēmumiem digitalizācijā, jo tie ir Eiropas ekonomikas mugurkauls un tiem ir svarīga loma jaunu tehnoloģiju ieviešanā Eiropā; aicina Komisiju īstenot samērīgu pieeju, lai šādi uzņēmumi varētu attīstīties un ieviest inovācijas, tostarp turpmākajos tiesību aktos iekļaut īpašus pasākumus MVU un jaunuzņēmumu digitalizācijai, veikt MVU atbilstības pārbaudi pirms tiesību aktu ieviešanas un līdz minimumam samazināt administratīvo slogu un šķēršļus, cita starpā ņemot vērā to pozīciju visos digitalizācijas posmos, izstrādājot taisnīgus un efektīvus standartus, novēršot nevajadzīgus juridiskos šķēršļus piekļuvei datiem un uzlabojot pārrobežu piekļuvi digitālajam saturam, vienlaikus sasniedzot politikas pamatmērķus;
3. uzsver, ka MVU digitālajā tirgū saskaras ar daudzām problēmām, jo daudzi to īpašnieki nav informēti par to radīto datu vērtību, tiem trūkst nepieciešamo rīku datu apstrādei un tie nav pietiekami gatavi darboties digitālajā ekonomikā, un ka patiesai MVU piekļuvei tiesu iestādēm ir vajadzīgas specializētas zināšanas tiesību un tehnoloģiju jomā — kombinācija, kas nav bieži sastopama un ir dārga; tādēļ aicina Komisiju savā digitālo prasmju stratēģijā integrēt juridiskās tehnoloģiju zinātības veicināšanu Eiropā, uzsver nepieciešamību palielināt investīcijas un atzinīgi vērtē jaunu finansēšanas instrumentu ieviešanu, lai atbalstītu mākslīgā intelekta uzņēmumus visā Eiropā, tostarp MVU un jaunuzņēmumus;
4. norāda, ka digitālais vienotais tirgus un MI strauji attīstās, un tāpēc uzsver, cik svarīgs ir elastīgs, nākotnes prasībām atbilstošs, proporcionāls un saskaņots Eiropas satvars; mudina Komisiju nākt klajā ar pareizi līdzsvarotiem priekšlikumiem un iniciatīvām, kas atbalsta inovāciju un nodrošina patērētāju drošību un aizsardzību, un tādā veidā izvairīties, no vienas puses, no neelastīgas pieejas un, no otras puses, no digitālā vienotā tirgus sadrumstalotības, ko rada atšķirīgas valstu pieejas, tostarp izvairīties no nevajadzīgiem nozaru šķēršļu slāņiem MI jomā;

MI labāka izmantošana Eiropas patērētāju labā

5. uzsver, ka ir vajadzīgs jauns tiesiskais MI regulējums, lai novērstu iespējamus riskus, ko rada automatizēta lēmumu pieņemšana, un maksimāli palielinātu lietotāju uzticēšanos un ieguvumus, vienlaikus aizsargājot ES iedzīvotāju intereses un nodrošinot pienācīgu aizsardzības līmeni; tādēļ aicina Komisiju iesniegt rūpīgu ietekmes novērtējumu, kurā būtu apzinātas juridiskās nepilnības spēkā esošajos tiesību aktos, kam sekotu

priekšlikums uz risku balstītam, inovācijai labvēlīgam, stabilam un nākotnes prasībām atbilstošam MI un automatizētas lēmumu pieņemšanas sistēmu izmantošanas tiesiskajam regulējumam, kuru iedvesmojis humānisms un uz cilvēku vērsta pieeja un kurš pievēršas juridisko nepilnību novēršanai, neskarot spēkā esošos nozaru tiesību aktus;

6. ir pārliecināts, ka saskaņotas, nākotnes vajadzībām atbilstošas MI un augsta riska definīcijas ir būtiskas, lai nodrošinātu juridisko skaidrību patērētājiem un uzņēmumiem, tostarp lai celtu prasības par darbības traucējumiem vai negadījumiem, ievērojot riska izvērtēšanā balstītu pieeju; atgādina, ka šajā pieejā būtu jāņem vērā šo tehnoloģiju potenciāls pārkāpt pamattiesības un radīt aizspriedumus vai kaitējumu personām vai sabiedrībai kopumā, un atgādina, ka cilvēkam vienmēr ir pilnībā jāpārtrauc augsta riska MI lietošanu izstrāde, ieviešana un izmantošana;
7. uzskata, ka skaidru Eiropas noteikumu trūkums attiecībā uz vainojamību par MI lietotāju izraisītu nepareizu darbību vai negadījumu ir viens no galvenajiem šķēršļiem, kas kavē MI tehnoloģiju plašu izmantošanu, un tādēļ ir pārliecināts, ka spēkā esošie tiesību akti ir jāmodernizē atbilstoši tehnoloģiju, tostarp MI nodrošināto tehnoloģiju, attīstībai; mudina Komisiju cita starpā atjaunināt Produktatbildības direktīvu¹, jo īpaši no jauna definējot terminus “produkts”, “kaitējums” un “defekts” un apsverot pielāgojumus “pierādīšanas pienākuma” jēdzienam, kam būtu jāatspoguļo izmaiņas Produktu vispārējās drošības direktīvā², un ierosinot MI operatoru atbildības regulējumu, kurš balstīts uz rezultātiem ietekmes novērtējumā, kas ņem vērā MI lietotāju un patērētāju neaizsargātību, garantējot viņu efektīvu aizsardzību, nodrošina taisnīgu kompensāciju cietušajiem kaitējuma gadījumā un ņem vērā operatora kontroles pār darbības risku proporcionālo daļu, kā arī izstrādes un ieviešanas posmus; uzsver, ka tiesību aktu atjaunināšanai būtu jāatbilst attiecīgajiem Eiropas Parlamenta ieteikumiem;
8. uzsver, ka sabiedrībai, tostarp patērētājiem, būtu jāgūst labums no atbildīgas MI tehnoloģiju izstrādes, ieviešanas un izmantošanas, kas sniedz labumu iedzīvotājiem, rada iespējas uzņēmumiem un kalpo sabiedrības interesēm; tādēļ aicina Komisiju noteikt skaidras ētikas normas MI, robotikas un saistīto tehnoloģiju izstrādei, ieviešanai un izmantošanai, kas pilnībā ievēro pamattiesības un garantē cilvēka cieņu, taisnīgumu, drošumu, drošību, pārredzamību, labu pārvaldību un patērētāju tiesību aizsardzību, ņemot vērā labāka regulējuma principus, un aicina Komisiju cieši sadarboties ar dalībvalstīm ētikas principu ieviešanā un ievērošanas nodrošināšanā, izstrādāt pamatnostādnes un iesaistīt iedzīvotājus un attiecīgās ieinteresētās personas;
9. uzsver, ka MI apmācībai būtiska ir brīva datu plūsma funkcionējošā digitālajā vienotajā tirgū saskaņā ar piemērojamajiem tiesību aktiem, piemēram, Vispārīgo datu aizsardzības regulu (VDAR)³, un ka tā pamatā vajadzētu būt stabilam pamata tiesiskajam regulējumam, kas veicina uzņēmumu savstarpēju uzticēšanos un vajadzības gadījumā ietver atbilstīgus nediskriminējošus un taisnīgus līguma noteikumus, ar kuriem novērš pastāvošo varas vai tirgus nelīdzsvarotību, nodrošina patērētājiem draudzīgu pieeju jautājumos par piekļuvi datiem un to kontroli un ierobežo nevajadzīgus šķēršļus datu pieejamībai saskaņā ar Eiropas datu aizsardzības

¹ OV L 210, 7.8.1985., 29. lpp.

² OV L 11, 15.1.2002., 4. lpp.

³ OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.

noteikumiem, tostarp pie attiecīgiem nosacījumiem tādu datu pieejamībai, kas ģenerēti saistībā ar vispārējas nozīmes pakalpojumu sniegšanu saskaņā ar Savienības tiesību aktiem; atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos izveidot patiesu Eiropas vienoto datu tirgu, kas ļautu uzņēmumiem uzsākt un izvērst darbību, ieviest inovācijas un konkurēt vai sadarboties uz taisnīgiem noteikumiem;

10. atgādina MI tehnoloģiju sniegto iespēju globālo dimensiju un uzsver, ka ES vajadzētu būt globālai līderei MI izstrādē; aicina Komisiju veicināt konsekventu starptautisko sadarbību ar līdzīgi domājošām valstīm, kas palīdz radīt sinerģiju MI jomā starp Eiropas struktūrām un citiem daudzpusējiem forumiem, lai saskaņotu centienus un labāk koordinētu MI izstrādi; mudina Komisiju atbalstīt daudzpusējus centienus apspriest starptautiskos standartizācijas procesus attiecīgajos forumos, lai virzītu MI izstrādi, ieviešanu un izmantošanu; šajā sakarā pieņem zināšanai mērķi ieviest globālu digitālās sadarbības stratēģiju un transatlantisko MI nolīgumu;

Vienotā tirgus darbība attiecībā uz digitālajiem elementiem

11. uzsver, ka iedzīvotāji kā lietotāji un patērētāji vienmēr būtu savlaicīgi un saprotami jāinformē par algoritmisko sistēmu pastāvēšanu un ka viņi jau gūst labumu no stingriem datu aizsardzības noteikumiem, piemēram, VDAR un E-privātuma direktīvas⁴; prasa ātri pieņemt stingru E-privātuma regulu un efektīvi īstenot VDAR un tās principus, tostarp integrētu privātuma aizsardzību un privātumu pēc noklusējuma; augstu vērtē to, ka Komisija paredz pasākumus, lai personas varētu izmantot savas tiesības, un ka tā atbalsta uz patērētājiem orientētas sistēmas, kuru pamatā ir godīga un nediskriminējoša prakse, kas ļauj patērētājiem kontrolēt savu izvēli, vienmēr aizsargājot viņu piekrišanu, tiesības saņemt paskaidrojumus un, ja iespējams, tiesības izmantot savienotu ierīci un visas šādas ierīces funkcijas, pat ja patērētāji atsauc savu piekrišanu datu kopīgošanai ar ierīces ražotāju vai trešām personām;
12. prasa Komisijai nodrošināt, lai lietotāji un patērētāji būtu pienācīgi informēti un lai viņu tiesības tiktu skaidri definētas un efektīvi garantētas, ja MI sistēmas personalizē produktu vai pakalpojumu tā lietotājiem un kad tās mijiedarbojas ar automatizētām lēmumu pieņemšanas sistēmām vai ir pakļautas autonomiem procesiem un lēmumiem, un lai automātiskās lēmumu pieņemšanas sistēmas nekaitētu patērētājiem un neradītu subjektīvus, netaisnīgus, nepamatotus vai nelikumīgus aizspriedumainus vai diskriminējošus rezultātus patērētājiem vienotajā tirgū;
13. uzsver, ka pašmācīšanās algoritmu izmantošana ļauj uzņēmumiem gūt visaptverošu ieskatu patērētāja personīgajā situācijā un uzvedības modeļos un pielāgot savu reklāmu, un uzsver nepieciešamību nodrošināt lietotāju tiesību stingru aizsardzību digitālo pakalpojumu aktā, jo īpaši, lai aizsargātu *inter alia* vārda un informācijas brīvību un pakalpojumu sniegšanas brīvību, kā arī lietotājus no kaitīgas uzņēmējdarbības prakses, kuras pamatā ir viņu pakļaušana ietekmei bez piekrišanas vai datu izmantošana; atkārtoti uzsver, ka ir vajadzīga līgumu noteikumu skaidrība, kas ļauj lietotājam izdarīt apzinātu izvēli, un nosacījumi datu kopīgošanas ar trešām personām iespējai un apjomam;
14. uzsver nepieciešamību nodrošināt labāku pārredzamību interneta platformu noteikumos

⁴ OV L 201, 31.7.2002., 37. lpp.

patērētājiem, kā arī to atbilstību Eiropas patērētāju aizsardzības standartiem, un to, ka ir nepieņemami, ka līdz patērētājiem nonāk nedrošas un viltotas preces; tāpēc uzsver — lai stiprinātu digitālo vienoto tirgu, ir nepieciešama skaidra atbildība par tiešsaistes tirdzniecības vietām, pamatojoties uz proporcionalitātes principu; norāda, ka digitālo pakalpojumu aktā būtu jāprecizē satura mitināšanas platformu atbildība par tajās pārdotajām vai reklamētajām precēm, lai patērētāju aizsardzības pasākumus, kas būtu jāievēro vienmēr, un ar tiem saistītos tiesiskās aizsardzības pasākumus mazumtirgotājiem un patērētājiem varētu uzskatīt par ieviestiem, cita starpā novēršot juridisko plaisu, kuras dēļ pircēji nevar apmierināt savas leģitīmās prasības saskaņā ar tiesību aktiem vai preču piegādes līgumu, piemēram, tāpēc, ka nav iespējams identificēt primāro pārdevēju (uzņēmējdarbības princips “pazīsti savu klientu”); ierosina apsvērt iespēju pieprasīt, lai digitālo pakalpojumu sniedzēji no trešām valstīm, kas sniedz savus pakalpojumus ES, ieceļ pārstāvi Savienībā;

15. aicina Komisiju izvērtēt sadalītās virsgrāmatas tehnoloģiju, tostarp blokkēdes tehnoloģijas, proti, viedlīgumu izstrādi un izmantošanu digitālajā vienotajā tirgū, un sniegt norādījumus un apsvērt iespēju izstrādāt atbilstošu tiesisko regulējumu, lai nodrošinātu juridisko noteiktību uzņēmumiem un patērētājiem, jo īpaši jautājumu par likumību, viedlīgumu izpildi pārrobežu situācijās un attiecīgā gadījumā notariālas apstiprināšanas prasības;
16. atzīst, ka attiecībā uz digitālajiem uzņēmumiem pastāv tirgus nelīdzsvarotība, jo lielas platformas ar būtisku tīkla efektu, ko rada, piemēram, to rīcībā esošie dati, varētu uzspiest savu uzņēmējdarbības praksi patērētājiem un klientiem un tādējādi darboties kā digitālās ekonomikas “tiešsaistes vārtiņi”, kas rada būtiskus šķēršļus un negodīgu konkurenci, kuri nesamērīgi ietekmē MVU; mudina Komisiju ieviest pasākumus patērētāju, jaunuzņēmumu un MVU tiesību aizsardzībai, atjaunojot vienlīdzīgu konkurences apstākļus iekšējā tirgū un skaidri nosakot sadarbības pienākumus.

**INFORMĀCIJA PAR PIENĒMŠANU
ATZINUMU SNIEDZOŠAJĀ KOMITEJĀ**

Pieņemšanas datums	22.2.2021
Galīgais balsojums	+: 24 -: 0 0: 0
Komitejas locekļi, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Manon Aubry, Gunnar Beck, Geoffroy Didier, Pascal Durand, Angel Dzhambazki, Ibán García Del Blanco, Jean-Paul Garraud, Esteban González Pons, Mislav Kolakušić, Gilles Lebreton, Karen Melchior, Jiří Pospíšil, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Ernő Schaller-Baross, Stéphane Séjourné, Raffaele Stancanelli, Marie Toussaint, Adrián Vázquez Lázara, Axel Voss, Marion Walsmann, Tiemo Wölken, Lara Wolters, Javier Zarzalejos
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Andrzej Halicki, Javier Nart, Emil Radev

**ATZINUMU SNIEDZOŠĀS KOMITEJAS
GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAĶSTA**

24	+
EPP	Geoffroy Didier, Esteban González Pons, Jiří Pospíšil, Ernő Schaller-Baross, Axel Voss, Marion Walsmann, Juan Ignacio Zoido Álvarez
S&D	Ibán García Del Blanco, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Tiemo Wölken, Lara Wolters
RENEW	Pascal Durand, Karen Melchior, Stéphane Séjourné, Adrián Vázquez Lázara
ID	Gunnar Beck, Jean-Paul Garraud, Gilles Lebreton
VERTS/ALE	Marie Toussaint
ECR	Angel Dzhambazki, Raffaele Stancanelli
GUE/NGL	Manon Aubry
NI	Mislav Kolakušić

0	-

0	0

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums:

+ : par

- : pret

0 : atturas